

Включення нормативно-правових актів центральних органів виконавчої влади до Єдиного державного реєстру не передбачає проведення їх правової експертизи, яка здійснюється в загальному порядку державної реєстрації нормативно-правових актів, визначеному Порядком подання нормативно-правових актів на державну реєстрацію до Міністерства юстиції України та проведення їх державної реєстрації. Таке включення передусім здійснюється з метою належного обліку нормативно-правових актів і не впливає на введення актів Кабінету Міністрів України в дію. Таким чином, набрання чинності нормативними актами центральних органів виконавчої влади з моменту доведення їх до адресатів гарантуватиме знання прав і обов'язків усім суб'єктам, кого стосуються ці акти. Крім того це сприятиме забезпеченню обов'язковості цих актів на території України.

ШКАРНЕГА О. С.

Національний університет «Одеська юридична академія»,
аспірант кафедри адміністративного та фінансового права

МИРНІ ЗІБРАННЯ ЯК КАТЕГОРІЯ АДМІНІСТРАТИВНОГО СУДОЧИНСТВА

Свобода мирних зібрань відноситься до категорії особливо цінних основних прав людини, так як вона сприяє формуванню суспільної думки, фундаменту будь-якої демократії, і дає можливість тим, у кого немає прямого доступу до прийняття політичних рішень, — бути почутим. Кодекс адміністративного судочинства України містить у собі дві статті, щодо реалізації права на мирні зібрання, а саме, ст. 182 «Особливості провадження у справах за адміністративними позовами суб'єктів владних повноважень про обмеження щодо реалізації права на мирні зібрання» та ст. 183 «Особливості провадження у справах за адміністративними позовами про усунення обмежень у реалізації права на мирні зібрання». Але, в Кодексі не дається визначення поняття мирні зібрання, а тільки мається на увазі проведення зборів, мітингів, походів, демонстрацій тощо. Тому виникає необхідно визначити, що взагалі таке мирне зібрання, яким воно буває.

Мирні зібрання можна розтлумачити як масові заходи громадян, відкриті й доступні кожному, хто бажає взяти у них участь. Мирні заходи найчастіше проводяться з метою вираження ставлення тих чи інших груп, об'єднань громадян до суспільних явищ та проблем, привернення уваги органів влади до них та є однією із форм безпосередньої

демократії. Основною рисою мирних зібрань є мирний характер їх проведення. За характером, метою, місцем проведення розрізняють різні форми мирних зібрань. Так, ст. 39 Конституції України визначає мирні заходи як збори, мітинги, походи і демонстрації (Конституція України від 28.06.1996 р. Офіційний веб-портал Верховної Ради України. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр/>). Необхідно зазначити, що цей перелік не є вичерпним. У свою чергу, Кодекс адміністративного судочинства України (стаття 182) визначає мирні зібрання як збори, мітинги, походи, демонстрації тощо, тобто передбачає можливість прояву мирних зібрань в інших формах (Кодекс Адміністративного Судочинства України від 06.07.2005 р. Офіційний веб-портал Верховної Ради України. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2747-15>). Таким чином, до мирних можна віднести також релігійні зібрання, які проводяться релігійними організаціями відповідно до статті 21 Закону України від 23 квітня 1991 р. «Про свободу совісті та релігійні організації». Такими зібраннями можуть бути публічні богослужіння, релігійні обряди, церемонії та процесії (Про свободу совісті та релігійні організації : Закону України від 23 квітня 1991 р. Офіційний веб-портал Верховної Ради України. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/987-12>).

Щодо визначення форм та видів мирних зібрань у національному законодавстві, то необхідно зазначити, що залежно від поставленої мети та методів проведення масові заходи громадян розподілено на кілька категорій Статутом патрульно-постової служби міліції України, затвердженим наказом Міністерства внутрішніх справ України від 28 липня 1994 р. № 404. Так, відповідно до підпунктів 332–336 пункту 4 розділу XV цього Статуту:

- збори — це спільна, спеціально організована невелика присутність громадян у громадському або іншому місці, викликана необхідністю обговорення різних політичних, соціальних, економічних, культурних та інших проблем;

- мітинг — масові збори з питань злободенних, переважно політичних питань, які проводяться, як правило, на вулицях, майданах, стадіонах, парках. Неодмінні атрибути мітингу — масова аудиторія, промовці, лозунги, прапори, заклики (усні, друковані, письмові);

- демонстрація — масове находиття громадян з приводу висловлення будь-яких громадсько-політичних настроїв, в тому числі з питань протесту або незгоди будь з чим. (Цей захід може проявлятися також у проступку однієї особи, здійсненні нею вчинку з метою підкреслення свого відношення до будь-якої події чи посадової особи тощо);

— вуличний похід проводиться з тією ж метою, що і демонстрація, мітинг, однак відрізняється меншою динамікою, відсутністю мітингово-демонстраційної атрибутики;

— пікетування — форма демонстрації, під час якої виставляються представники будь-де, наприклад, перед будинками об'єднань, підприємств з метою висловлення протесту проти чого-небудь, для забезпечення охорони на місці проведення страйку або демонстрації (Про затвердження Статуту патрульно-постової служби міліції України : Наказ Міністерства внутрішніх справ України від 28 липня 1994 р. № 404. Офіційний веб-портал Верховної Ради України. [Електронний ресурс]. Режим доступу:<http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0213-94>)

Таке визначення пікетування, на нашу думку, не дає змоги правильно розкрити зміст цього заходу. Під пікетуванням як формою безпосередньої демократії необхідно розуміти публічне вираження колективної або індивідуальної думки (демонстрація підтримки, солідарності, протесту проти чого-небудь) шляхом розташування громадян біля певного об'єкта. Під час пікетування можуть використовуватися плакати, транспаранти, інші засоби наочної агітації.

Водночас невідповідність змісту зібрання будь-якому з наведених визначень не може бути перешкодою для його проведення за умови мирного характеру та мети такого зібрання (Довідка Вищого Адміністративного Суду України «Щодо вивчення та узагальнення практики застосування адміністративними судами законодавства під час розгляду та вирішення впродовж 2010–2011 років справ стосовно реалізації права на мирні зібрання (збори, мітинги, походи, демонстрації тощо)» від 01.04.2012 року. Офіційний веб-портал Верховної Ради України. [Електронний ресурс]. Режим доступу:<http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/n0002760-12>)

Таким чином, установлений Конституцією та іншими актами законодавства України перелік мирних зібрань не є вичерпним, мирні зібрання можуть знаходити й інші форми вираження. Для ідентифікації зібрання як мирного не є визначальним з'ясування питання про те, чи підпадає воно під зміст того чи іншого наданого в нормативних актах визначення, основними ознаками такого зібрання є мирні мета та характер його проведення. Але, в подальшому виникає необхідність систематизації та конкретизації визначення права на мирні зібрання, у відповідному законі про мирні зібрання.